

SLAVNOSTNÍ VEČER U PŘÍLEŽITOSTI UDÍLENÍ

Státní ceny za literaturu
Státní ceny za překladatelské dílo
Cen Ministerstva kultury
za přínos v oblasti divadla, hudby,
výtvarného umění, architektury
a kinematografie a audiovizí

Národní divadlo 27. října 2011

MINISTERSTVO
KULTURY

Národní divadlo

ČESKÁ TELEVIZE

Vážené dámy, vážení pánové,

jsem velmi rád, že mohu i v letošním roce rozšířit dosavadní řady laureátů státních cen o další jména. Jména někdy méně známá, mediálně nepreferovaná, ale každopádně jména, s nimiž jsou spojeny konkrétní výsledky – a to výsledky ve svých oborech výjimečné. Ať jde o prozaičku a literární vědkyni **Danielu Hodrovou** a shakespearovského překladatele **Martina Hilského**, nebo **Jiřího Kyliána**, **Lubomíra Dorůžku**, **Leoše Válku**, **Miroslava Masáka**, **Jana Němce** a **Zdeňka Lišku**, abych jmenoval laureáty v oblastech divadla, hudby, výtvarného umění, architektury – a nejnověji filmu.

Ceny udělované Ministerstvem kultury České republiky se těší vysoké prestiži a relativně dlouhé tradici; státní ceny za přínos v oborech literatury a uměleckého překladu byly prvně uděleny už v roce 1920. Tradice a prestiž jsou spojovány také s místem, kde jsou letos ceny předávány – s Národním divadlem v Praze. Mám za to, že jak z těchto důvodů, tak s ohledem na výše jmenované laureáty je 27. říjen 2011 velkou a nepominutelnou událostí české kultury.

S úctou

MUDr. Jiří Besser
Ministr kultury ČR

Státní cena za literaturu

Cena se uděluje od roku 1995 v návaznosti na tradici první republiky (ustavena byla roku 1920). Je určena k ohodnocení buď významného původního díla české literatury, nebo dosavadní literární tvorby. Státní cena za literaturu se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Porota Státní ceny za literaturu

Jaroslav Císař, pracovník Městské knihovny v Praze

Zeno Kaprál, básník; předseda poroty

Jiří Koten, literární teoretik, vysokoškolský učitel (katedra bohemistiky Pedagogické fakulty labskoústecké Univerzity J. E. Purkyně)

Vladimír Novotný, literární kritik a historik, vysokoškolský učitel (katedra historických věd Filozofické fakulty Univerzity Pardubice)

Martin Pilař, literární vědec, vysokoškolský učitel (katedra české literatury a literární vědy Filozofické fakulty Ostravské univerzity)

Karel Piorecký, literární kritik a historik, zástupce ředitele Ústavu pro českou literaturu AV ČR

Jan Suk, esejista, básník a literární kritik, šéfredaktor nakladatelství H & H

Laureáti

1995 Ivan Diviš

1996 Emil Juliš

1997 Milan Jankovič

1998 Vladimír Macura

1999 Josef Škvorecký

2000 Karel Šiktanc

2001 Věroslav Mertl

2002 Květa Legátová

2003 Petr Kabeš

2004 Pavel Brycz

2005 Edgar Dutka

2006 Vladimír Körner

2007 Milan Kundera

2008 Ludvík Vaculík

2009 Zdeněk Rotrekl

2010 Antonín Bajaja

Daniela Hodrová

za román *Vyvolávání*

Prozaička a literární teoretička Daniela Hodrová se narodila 5. července 1946 v Praze; jejím manželem byl spisovatel Karel Milota. Studovala na pražské FF UK nejprve ruštinu a češtinu, později francouzštinu a srovnávací literaturu. Od roku 1972 pracovala v nakladatelství Odeon, po třech letech přešla do oddělení teorie literatury Ústavu pro českou literaturu ČSAV (nyní AV ČR), které dlouho vedla a kde působí dodnes.

Časopisecky publikovala už v první polovině 60. let, své zásadní práce odborné (zejména k teorii románu: *Hledání románu*, 1989; *Román zasvěcení*, 1993; *Místa s tajemstvím*, 1994; *Citlivé město*, 2006; *Chvála schoulení*, 2011) a beletristické (*Město vidím...*, 1992; *Perunův den*, 1994; *Ztracené děti*, 1997; *Trýznivé město*, 1999; *Komedie*, 2003; *Vyvolávání*, 2010) vydala po roce 1989. Její dílo je překládáno do deseti jazyků, zejména do bulharštiny, francouzštiny a němčiny.

Podle recenzenta Pavla Portla (*Host* 5/2010) autorka v oceněné próze *Vyvolávání* (vydané nakladatelstvím Malvern) „rezignovala na konstruování jakéhokoli děje a v typicky postmoderním prolínání žánrů, charakterizujícím způsob psaní Hodrové, střídá, mísí a také vzájemně propojuje vzpomínky, popisy, úvahy, vyprávění, reflexe, představy, sny, citace... Jestliže dříve literární kritici připodobňovali její prózy k mozaikám, nebo dokonce ke kolážím, poslední kniha ze všeho nejvíce připomíná dekorativní techniku trasakování – jednotlivé pramínky se do sebe slévají, nahodile, svévolně, bez mantinelů...“

foto: Milan Jankovič

Státní cena za překladatelské dílo

Cena se uděluje od roku 1995 v návaznosti na tradici první republiky (ustavena byla roku 1920). Je určena k ohodnocení buď významného literárního překladu z cizího jazyka do češtiny, nebo za dosavadní činnost v oblasti překladu literárních děl. Státní cena za literaturu se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Porota Státní ceny za překladatelské dílo

Helena Beguivinová, romanistka, překladatelka, členka Obce překladatelů

Jiří Hanuš, anglista, překladatel, šéfredaktor knižní redakce Reader's Digest; předseda poroty

Helena Kadečková, skandinavistka, pedagožka (oddělení skandinavistiky Ústavu germánských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze)

Václav Burian, polonista, redaktor časopisu Listy

Zdenka Švarcová, japanistka, pedagožka (Ústav Dálného východu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy)

Milan Tvrdík, germanista, pedagog (ředitel Ústavu germánských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy)

Hedvika Vydrová, hispanistka, pedagožka (Ústav románských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy)

Laureáti

- 1995 Josef Hiršal
- 1996 Ludvík Kundera
- 1997 Luba a Rudolf Pellarovi
- 1998 Jindřich Pokorný
- 1999 Lumír Čivrný
- 2000 Anna Valentová
- 2001 Jan Vladislav
- 2002 Jiří Pelán
- 2003 Dušan Karpatský
- 2004 Dušan Zbavitel
- 2005 Pavla Lidmilová
- 2006 František Fröhlich
- 2007 Antonín Přidal
- 2008 Jiří Stromšík
- 2009 Miroslav Jindra
- 2010 Oldřich Král

Martin Hilský

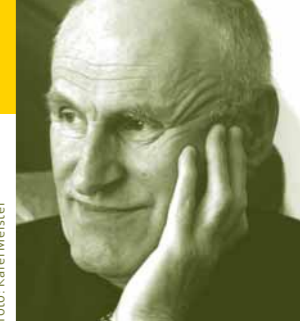
za překlad úplného díla Williama Shakespeara s přihlédnutím k dosavadní překladatelské činnosti

Překladatel z angličtiny a shakespeareolog Martin Hilský se narodil 8. dubna 1943 v Praze; jeho manželkou je překladatelka Kateřina Hilská. Studoval na pražské FF UK nejprve češtinu a angličtinu, později španělštinu. Od poloviny 60. let působí na akademické půdě, nejprve na FF UK v Praze, od roku 2010 na FF JČU v Českých Budějovicích. Od roku 1973 spolupracoval s nakladatelstvím Odeon jako překladatel, autor lektorských posudků, předmluv a doslovů. Je laureátem cen Josefa Jungmanna (1997) a Toma Stopparda (2002) a čestným členem Řádu britského impéria za zásluhy o šíření anglické literatury v Česku (2001).

Kompletní dílo Williama Shakespeara, jeho práce dramatické a básnické, překládal Hilský od roku 1983. V letošním roce vydalo jeho překlady v jednom svazku nakladatelství Academia. Do českého jazyka dále převedl T. S. Eliota, D. H. Lawrence, J. Steinbecka, J. M. Syngeho nebo T. Wildera. Napsal esejistické tituly *Modernisté* (1995), *Rozbité zrcadlo* (2009) a *Shakespeare a jeviště svět* (2010).

„Jako překladatel se musím přiznat,“ řekl Hilský o Shakespeareovi v jednom rozhovoru, „že mě fascinuje úžasně širokým rejstříkem a bohatostí řeči. To, co Shakespeare dělá s jazykem, nemá v anglickém dramatu obdobu. Ve slovních hříčkách předjímal Jamese Joyce, v aforismech a jazykovém vtipu Oscara Wilda, dokázal stejně dobře zacházet s básnickou řečí jako s erotickým slangem, uměl stvořit monumentální královskou řeč i vykloubenou, téměř surreální řeč šašků.“

foto: Karel Meister

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti divadla

Cena se uděluje od roku 2003 jako ohodnocení výjimečných uměleckých tvůrčích nebo interpretačních počinů, nebo za dlouhodobé umělecké zásluhy v oblasti divadla. Nositelem ceny se může stát fyzická nebo právnická osoba. Cena se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Porota Ceny Ministerstva kultury za přínos v oblasti divadla

Helena Albertová, teatroložka, dramatička

Jana Bohutínská, publicistka, kritička

Jan Burian, předseda Asociace profesionálních divadel ČR, ředitel Divadla J. K. Tyla v Plzni, režisér, pedagog

Táňa Fischerová, předsedkyně Mezinárodního divadelního institutu (ITI), herečka

Milan Kaňák, dirigent, Jednota hudebního divadla

Ondřej Kepka, herec, člen prezidia Herecké asociace

Jakub Korčák, režisér, pedagog (Divadelní fakulta Akademie múzických umění v Praze)

Karel Král, šéfredaktor časopisu Svět a divadlo

Ivo Krobot, režisér, pedagog (Janáčkova akademie múzických umění v Brně)

Tatjana Lazorčáková, vedoucí divadelní sekce katedry divadelních, filmových a mediálních studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Markéta Schartová-Kočvarová, režisérka, pedagožka (Divadelní akademie múzických umění)

Eva Stehlíková, teatroložka, kritička, pedagožka (Kabinet divadelních studií Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně); předsedkyně poroty

Roman Vašek, taneční teoretik a kritik

Laureáti

2003 David Radok

2004 Otomar Krejča

2005 Jiří Suchý

2006 Ladislav Smoček

2007 J. A. Pitínský

2008 Jan Borna

2009 Ivan Vyskočil

2010 Karel Kraus

Jiří Kylián

za dlouhodobé zásluhy v rozvoji tanečního umění v celosvětovém měřítku a jeho soustavnou podporu českému tanci

Choreograf Jiří Kylián se narodil 21. března 1947 v Praze. Po studiu na pražské taneční konzervatoři a roční stáži na škole Královského baletu v Londýně nastoupil do Stuttgartského baletu. V osmadvaceti letech byl jmenován do čela Nizozemského tanečního divadla (NDT), ukončil svoji taneční kariéru a nadále se věnoval jen choreografii. Z NDT postupně vybudoval těleso mezinárodního renomé. Vedle hlavního souboru založil juniorskou skupinu NDT 2 a zcela unikátní NDT 3, skupinu pro tanečníky, jak říká, „mezi čtyřicítkou a smrtí“. Z Kyliánovy „líhně“ vzešla řada významných choreografů jako Nacho Duato (ředitel Národního tanečního souboru ve Španělsku) a Mário Radačovský (ředitel baletu Slovenského národního divadla), nebo Nataša Novotná a Václav Kuneš, zakladatelé skupiny 420people.

Kyliánovo dosavadní dílo čítá stovku choreografií, kde se odráží pozoruhodný vývoj od neoklasických děl, vycházejících z hudebních předloh, přes výtvarně a esteticky vyhraněné práce tzv. černobílého období až po experimentální tvorbu posledních let. Jeho choreografie uvádějí například pařížská Opera, Vídeňská státní opera, Anglický královský balet, Australský balet, Tokijský balet nebo Americké baletní divadlo. Je nositelem prestižních uměleckých cen (dvojnásobný držitel Prix Benois de la Danse za nejlepší choreografii roku, Cena Václava Nižinského pro nejlepšího choreografa roku) a vyznamenání (Řád čestné legie, Řád Prince Oranžského pro umění a vědu).

Přes své světoobčanství nikdy nezpřetrhal vazby ke své rodné zemi. Naopak, český tanec a balet soustavně podporoval. Například v roce 1991 založil pražskou pobočku své nadace, jejímž prostřednictvím vycestovala řada talentovaných umělců na zahraniční stáže. Pobočku nadace vystřídal rozsahem unikátní Kyliánova videotéka.

foto: archiv Jiřího Kyliána

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti hudby

Cena se uděluje od roku 2003 jako ohodnocení výjimečných uměleckých tvůrčích nebo interpretačních počínů, nebo za dlouhodobé umělecké zásluhy v oblasti hudby. Nositelem ceny se může stát fyzická nebo právnická osoba. Cena se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Porota Ceny Ministerstva kultury za přínos v oblasti hudby

Jaromír Černík, člen orchestru České filharmonie

Petr Ferenc, hudební publicista

Vít Fiala, jazzový hudebník a skladatel

Jaromír Javůrek, ředitel Mezinárodního hudebního festivalu Janáčkův máj

Vladimír Kouřil, jazzový publicista

Ivan Kurz, hudební skladatel, pedagog (Hudební a taneční fakulta AMU v Praze); předseda poroty

Bohuslav Vítek, hudební dramaturg a publicista

Laureáti

2003 Marek Kopelent

2004 Ivan Moravec

2005 Richard Novák

2006 Svatopluk Havelka

2007 Jiří Kout

2008 Zdeněk Šesták

2009 Milan Slavický

2010 Ilja Hurník

Lubomír Dorůžka

za celoživotní tvůrčí aktivitu na poli muzikologie, překladatelství a hudební publicistiky a popularizaci jazzové hudby

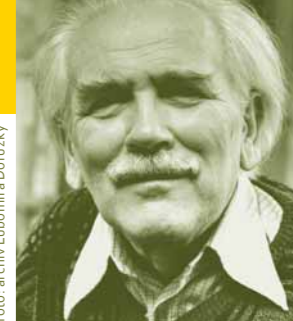
Český jazzový specialista, spisovatel, překladatel a editor Lubomír Dorůžka se narodil 18. března 1924. Studoval hudební vědu a estetiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, po roce 1948 přestoupil na obor anglická a americká literatura. Už za 2. světové války se začal zabývat hudební publicistikou, a to v ilegálním samizdatovém časopise *Okružní korespondence*. Po válce spolupracoval s deníkem *Mladá fronta* a s hudebními časopisy *Jazz* a *Rytmus*.

V 50. letech, v době, která americké jazzové hudbě nepřála, se Dorůžka obrátil jako organizátor do sféry hudby vážné: pracoval v sekretariátu Pražského jara, Syndikátu československých spisovatelů a ve Státním hudebním vydavatelství. V letech 1964–1970 působil jako šéfredaktor hudebního časopisu *Melodie*. Poté, až do odchodu do předčasného důchodu, pracoval ve vydavatelství Supraphon a věnoval se hudební publicistice. Významná byla vždy Dorůžkova organizační činnost: spoluzakládal pražský Mezinárodní jazzový festival, inicioval založení Mezinárodní jazzové federace, jejímž byl viceprezidentem i prezidentem, a byl místopředsedou České jazzové společnosti.

Lubomír Dorůžka je autorem řady knih převážně s jazzovou tematikou, například *Od folklóru k Semaforu* (se Z. Máchou; 1964), *Panoráma populární hudby 1918–1978* (1987), *Panoráma jazzu* (1990), *Český jazz mezi tanky a klíči 1968–1989* (2002) nebo *Panoráma jazzových proměn* (2010). Jako překladatel se věnoval především americké literatuře, zejména F. S. Fitzgeraldovi.

Erudice, gentlemanství a mimořádná schopnost poutavého psaní Lubomíra Dorůžky, mj. laureáta Ceny F. X. Šaldy (kterou obdržel v roce 1998 za knihu autobiografických vzpomínek *Panoráma paměti*), jsou inspirací i stálým zdrojem poučení pro generace jeho následovníků.

foto: archiv Lubomíra Dorůžky

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti výtvarného umění

Cena se uděluje od roku 2003 jako ohodnocení výjimečných uměleckých tvůrčích nebo interpretačních počinů, nebo za dlouhodobé umělecké zásluhy v oblasti výtvarného umění. Nositelem ceny se může stát fyzická nebo právnická osoba. Cena se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Porota Ceny Ministerstva kultury za přínos v oblasti výtvarného umění

Milena Bartlová, vysokoškolská učitelka (Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze), pracovnice Výzkumného střediska Collegium Europaeum

Helena Koenigsmarková, ředitelka Uměleckoprůmyslového musea v Praze, členka přípravného výboru Czech Grand Design

Lubomír Konečný, ředitel Ústavu dějin umění Akademie věd ČR

Jan Kříž, historik umění, vysokoškolský učitel (Akademie výtvarných umění v Praze)

Roman Musil, ředitel Západočeské galerie v Plzni; předseda poroty

Hana Nováková, ředitelka Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě

Filip Suchomel, prorektor Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze

Simona Vladíková, historička umění, kurátorka

Tomáš Vlček, historik umění, ředitel Sbirky moderního a současného umění Národní galerie v Praze

Magdalena Vovsová, grafička, vedoucí grafických dílen na Akademii výtvarných umění v Praze

Laureáti

2003 Jitka Vállová

2004 Václav Boštík

2005 Adriena Šimotová

2006 Dalibor Chatrný

2007 Karel Malich

2008 Jan Kaplický

2009 Vladimír Kopecký

2010 František Skála, ml.

Leoš Válka

za zásadní průkopnický počin, jímž je vybudování instituce DOX – Centrum současného umění, architektury a designu v Praze a její následné etablování v jednu z nejnámennějších současných kulturních platforem v ČR s mezinárodním přesahem

Leoš Válka se narodil 30. října 1953 v Praze. Učil se na automechanika a následně studoval večerní gymnázium pro pracující, ale ani jednu školu nedokončil. V roce 1981 emigroval do Austrálie, kde se prosadil jako stavební podnikatel. V roce 1996 se vrátil do České republiky.

Nápad vybudovat kulturní instituci, která by přesahovala svými aktivitami a posláním rámec běžných galerií, vznikl v roce 2002 při Válkově návštěvě továrny v pražských Holešovicích, která sloužila od roku 1928 zámečnické a instalatérské firmě Antonína Páva. Válka tehdy zamítl svůj záměr využít industriální stavbu jako obytný objekt a nadchl se pro myšlenku unikátního komplexu věnovaného současnému vizuálnímu umění. Jeho představu se podařilo realizovat architektu Ivanu Kroupovi, který citlivou rekonstrukcí vytvořil multifunkční objekt, ideální pro pořádání rozmanitých výstavních projektů i doprovodných programů, a to s odpovídajícím zázemím a širokou nabídkou služeb návštěvníkům. Neméně důležitou roli sehrál historik umění s mezinárodní zkušeností Jaroslav Anděl, který přijal Válkovu nabídku a stal se programovým ředitelem centra.

DOX – Centrum současného umění zahájilo oficiálně svoji činnost 19. října 2008 a jeho posláním se stalo představovat a prosazovat současné umění v kontextu témat, jež mění dnešní svět. Leoši Válkovi se tak podařilo v novodobé české historii naprosto ojedinělý počin: vybudovat jednu z nejnámennějších a současně nezávislých kulturních platforem v České republice s mezinárodním přesahem. Tento počin vzešel ze soukromé iniciativy a byl financován ze soukromých zdrojů.

foto: archiv Leoše Války

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti architektury

Cena se uděluje od roku 2009 jako ohodnocení výjimečných uměleckých tvůrčích nebo interpretačních počinů, nebo za dlouhodobé umělecké zásluhy v oblasti architektury. Nositelem ceny se může stát fyzická nebo právnická osoba. Cena se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Porota Ceny Ministerstva kultury za přínos v oblasti architektury

Irena Fialová, expertka Evropské ceny za současnou architekturu, docentka Ústavu urbanismu Fakulty architektury ČVUT v Praze; předsedkyně poroty

Oleg Haman, 1. místopředseda Obce architektů

Jan Hrubý, vysokoškolský učitel (Fakulta architektury VUT v Brně)

Milan Jirovec, předseda pracovní skupiny pro novou soutěžní architektonickou přehlídku

Ivan Kroupa, vedoucí ateliéru Architektury II na VŠUP v Praze

Pavel Liška, emeritní rektor Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze

Vladimír Šlapeta, architekt, vysokoškolský učitel (Fakulta architektury VUT v Brně)

Ján Štempel, vedoucí ateliéru architektury na Fakultě architektury ČVUT v Praze

Zdeněk Zavřel, děkan Fakulty architektury ČVUT v Praze

Laureáti

2009 Eva Jiřičná

2010 Alena Šrámková

Miroslav Masák

za celoživotní dílo a prosazování architektury jako kulturní a společenské disciplíny

Miroslav Masák, narozený 23. května 1932 v Úvalech, je autorem občanských a sportovních staveb, krajinářských koncepcí, renovací historických budov, návrhů interiérů i výstavních instalací. Je spoluautorem obchodních domů Máj v Praze a Ještěd v Liberci, lázní v Teplicích, pavilonu Libereckých výstavních trhů nebo rekonstrukce Veletržního paláce v Praze. Jeho práce byly oceněny v celostátních přehlídkách architektury stejně jako v národních a mezinárodních soutěžích. Patří mezi ty české architekty, kteří se stali pro své profesionální a etické hodnoty příkladem pro další generace.

Masák usiloval celý život o propojení české architektury s architekturou světovou. Věřil, že tento obor ovlivňuje lidskou společnost, a je tedy vůči ní odpovědný. V roce 1968 spoluzaložil ateliér SIAL, který držel krok s vývojem evropské architektury, a souběžně Školku SIAL, kde vyrostla generace významných architektů a pedagogů. Po osmašedesátém roce byl nucen svou činnost omezit a dál pracoval jen v neoficiálních skupinách. V listopadu 1989 se stal členem Koordinačního výboru Občanského fóra, byl poradcem pro architekturu a památkovou péči prezidenta Havla a místopředsedou Rady Pražského hradu. Velkorysost a rychlost, s jakou byly zpřístupněny nové hradní prostory a zahrady, jsou dalším z výsledků jeho práce.

Stál u zrodu České komory architektů a díky jeho úsilí k nám v devadesátých letech přijela řada významných architektů z celého světa. Přednášel pro studenty brněnské fakulty architektury i pro širokou veřejnost doma i v zahraničí, psal úvahy a eseje do odborného i denního tisku, editoval několik knih o architektuře a sepsal rovněž své vzpomínky. Bez přínosu Miroslava Masáka by česká architektura hledala své místo a svoji kontinuitu mnohem obtížněji. Stal se mostem, který spojil břehy – architektem nové demokracie.

foto: Karel Pinkava

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti kinematografie a audiovize

Cena, udělovaná od roku 2009, je určena k ohodnocení mimořádně významných výsledků či výjimečných uměleckých tvůrčích, interpretačních nebo technických počínů v procesu tvorby, výroby, šíření a uchovávání kinematografických a audiovizuálních děl, nebo za výzkumnou či propagační činnost v oblasti kinematografie a audiovize, nebo za dlouhodobé zásluhy v oblasti kinematografie a audiovize. V kalendářním roce mohou být uděleny nejvýše dvě ceny, z nichž pouze jedna může být udělena žijící fyzické osobě nebo právnické osobě. Cena se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Porota pro Cenu Ministerstva kultury za přínos v oblasti kinematografie a audiovize

Michal Bregant, filmový teoretik a historik, pedagog (vedoucí katedry FAMU International v Praze); předseda poroty

Marek Jícha, kameraman, pedagog (vedoucí katedry kamery Filmové a televizní fakulty AMU)

Jan Joukal, dlouholetý člen a předseda Asociace českých filmových klubů

Tomáš Lachman, filmový historik, vedoucí oddělení písemných archiválií v Národním filmovém archivu

Jiří Zobač, hudební režisér a mistr zvuku, pedagog (katedra zvukové tvorby Filmové a televizní fakulty AMU)

Laureáti

2009 Jiří Krejčík

2010 Břetislav Pojar,
Karel Kachyňa

Zdeněk Liška

in memoriam

za výjimečný tvůrčí přínos v oblasti filmové hudby

Jeden z nejvýznamnějších a neplodnějších českých skladatelů filmové hudby Zdeněk Liška se narodil 16. března 1922 ve Smečně a zemřel 13. července 1983 v Praze. V roce 1944 absolvoval pražskou konzervatoř v oboru skladba a řízení, poté krátce působil jako dirigent amatérské filharmonie ve Slaném, po válce začal pracovat jako skladatel ve studiu krátkého filmu ve Zlíně.

Poprvé složil hudbu pro dokument *Přístav v srdci Evropy* (1945), mezinárodní ohlas mu přinesla práce na *Vynálezu zkázy*, který natočil Karel Zeman v roce 1958. Svým osobitým, „janáčkovským“ laděným rukopisem výrazně podpořil úspěch řady českých i slovenských filmů, jako oscarový *Obchod na korze* (Ján Kadár – Elmar Klos), *Ďáblova past*, *Marketa Lazarová* nebo *Údolí včel* (František Vlácil), *Spalovač mrtvol* (Juraj Herz), *Ovoce stromů rajských jíme* (Věra Chytilová) aj. Spolupracoval s Československou televizí i se zahraničními filmaři, věnoval se také scénické hudbě (Laterna Magika, Karlínské divadlo).

Za svůj život složil hudbu k více než sto šedesáti celovečerním filmům a čtyřem stům filmů krátkometrážních a středometrážních. Získal řadu festivalových a státních ocenění (mj. za hudbu pro Činčerův a Fričův Kinoautomat, představený na světové výstavě Expo '67 v Montrealu). Tomáš Baldýnský o něm napsal: „Byl to génius. Napsal tolik hudby, že by třem vystačila na celý život. Tak krásné, že bere dech; tak různé, že bere důvěru v to, zda je možné, aby byla dílem jediného člověka.“

foto: archiv Dany Liškové

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti kinematografie a audiovize

MMXXI

Jan Němec

za celoživotní a neochvějnou oddanost filmovému umění

foto: archiv Jana Němce

Mezinárodně uznávaný filmový režisér, scenárista a pedagog, profesor režie na pražské FAMU, se narodil 12. července 1936 v Praze. Již jako student zaznamenal úspěch se svým krátkometrážním snímkem *Sousto*. Jeho celovečerní debut *Démanty noci* (1964), v němž nově nahlédl téma války jako problému lidské existence, se stal přelomovým dílem československé nové vlny. Následující film *O slavnosti a hostech* (1966), který vznikl rovněž za přispění Ester Krumbachové, znamenal účinnou politickou metaforu, v níž se analýza dobové absurdity pojila se smyslem pro humor. Němcovo bezprostřední autorské svědectví o okupaci Československa v srpnu 1968 obletělo svět.

Už za svoji tvorbu před rokem 1968 si vysloužil zákaz natáčení, ale následná normalizace znamenala úplný zákaz veřejné tvůrčí činnosti. Němec byl v roce 1974 donucen k odchodu do exilu; pobýval v Německu, Velké Británii a USA. I během patnácti let strávených mimo domov zůstal věrný sám sobě, komerční film jej míjel.

Odvaha ke zkoumání neznámého a stylová autenticita činí z Jana Němce klíčovou osobnost české kinematografie. Platilo to v době nové vlny – a platí to i dnes, kdy svými experimenty prozkoumává stále nová teritoria tvůrčího vyjádření. Jeho filmy z posledních dvaceti let, zejména *Noční hovory s matkou* (2001) a *Toyen* (2005), připomínají význam autorského přístupu k filmové tvorbě a zároveň předkládají divákům zaujatý pohled na moderní dějiny našeho státu. Četná – zejména zahraniční – uznání dokazují trvalou hodnotu Němcovy tvorby. Podle Pavla Jecha je „jedním z mála filmových režisérů, který na krizové situace reaguje tvůrčím způsobem. I kdyby byl český film na lopatkách, Jan Němec by točil své filmy tak, aby diváky provokoval k myšlení, což je základní hodnota nutná k přežití kultury národa.“

(mb)

www.mkcr.cz/cenymk/2011